

7.4.2015

VVTDno-2015-97

YHDENVERTAISUUS**VALTUUTETTU**

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUODÁÁITTARDEADDJI

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@minedu.fi
varhaiskasvatuslaki@minedu.fi

Lausuntopyyntönnö 24.2.2015; OKM 15/010/2015

**LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VARHAISKASVATUSLAIKSI;
YHDENVERTAISUUSVALTUUTETUN LAUSUNTO**

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää kunnioittaen lausuntonaan seuraavaa. Käsiteltävänä oleva lakiluonnos sisältää osittain samoja muutosehdotuksia, jotka sisältyivät hallituksen esitykseen 341/2014 vp ja jotka on hyväksytty (osin muutettuna) eduskunnassa maaliskuussa 2015. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on lausunnossaan keskittynyt niihin muutosehdotuksiin, jotka eivät sisälly jo hyväksytyyn lakiin lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta.

4 § Lapsen etu ja toiminnan lainmukaisuus

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää kannatettavana, että YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen sisältämä säännös lapsen edusta ja lapsen edun ensisijaisuudesta otettaisiin selkeä ja yksiselitteinen säännös myös varhaiskasvatuslakiin.

5 § Kunnan yleinen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuus

8 § Varhaiskasvatuksen kieli

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää erittäin tärkeänä, että kunnan velvollisuudesta järjestää varhaiskasvatusta saamen kielellä säädettäisiin myös tulevaisuudessa yksiselitteisesti laissa. Valtuutettu kannattaa ehdotusta siitä, että oikeus saada varhaiskasvatusta suomeksi, ruotsiksi ja saameksi olisi nykyistä vastaavasti riippumaton siitä, missä päin Suomea kyseinen,

varhaiskasvatusta järjestävä kunta sijaitsee. Valtuutetun näkemyksen mukaan olennaista on nimenomaan se, että lapsen kielelliset ja kulttuuriset oikeudet otettaisiin huomioon varhaiskasvatuspaikkaa haettaessa ja että näistä oikeuksista sekä huoltajien toiveista keskusteltaisiin pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys lapsen varhaiskasvatukseen liittyvistä kysymyksistä. Kuten eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan (Dnro 410/4/12, 18.12.2013) todennut, väestörekisteriin tehtyä merkintää lapsen äidinkielestä ei voida yksinään pitää ratkaisevana, kun pohditaan lapsen oikeutta saamenkieliseen varhaiskasvatukseen.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa lakiluonnoksen 8 §:n 3 momenttiin sisältyvää säännöstä, jonka mukaan varhaiskasvatusta voitaisiin järjestää viittomakielellä, romaniksi tai muulla kielellä. Vaikka palvelujen järjestäminen viittomakielellä olisi vapaaehtoista, monimuotoisuuden edistämiseksi voitaisiin mahdollisesti kaikille varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille opettaa ainakin jonkin verran viittomia. Tämä lisäisi sekä lasten tietoisuutta erilaisista kielistä että valmiuksia kohdata erilaisia ihmisiä.

23 § Ohjaus ja neuvonta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu haluaa kiinnittää huomiota siihen, että ohjausta ja neuvontaa annettaessa huomioon otettaisiin vanhempien tai muiden huoltajien tarpeet ja tiedon tosiasiallinen saavutettavuus. On tärkeää, että varhaiskasvatuspalveluista tiedotettaessa huomioon otettaisiin huoltajien mahdollisuudet lukea internetissä olevaa tietoa esimerkiksi näkövammaisten henkilöiden apuvälineillä.

29 § Oma- ja yhteisvalvontasuunnitelma

Kunnissa ja kuntayhtymissä voitaisiin mahdollisesti pohtia, olisiko oma- ja yhteisvalvontasuunnitelman laatiminen mahdollista linkittää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laatimiseen, koska kyseisissä suunnitelmissa tulee esille osittain samoja teemoja. Vuoden 2015 alusta voimaan tuleen yhdenvertaisuuslain muun muassa kunnallisten viranomaisten on laadittava yhdenvertaisuussuunnitelma vuoden 2017 alkuun mennessä. Suunnitelma tuli jo aiemmin voimassa olleen lain mukaan laatia, mutta nyt suunnitelmassa tulee huomioida kaikki syrjintäperusteet (aikaisemmin vain etnisen yhdenvertaisuuden edistäminen). Myös sellaisen työnantajan, jonka palveluksessa on säännöllisesti vähintään 30 henkilöä, on laadittava suunnitelma.

31 § Riittävä henkilöstö

37 § Tilapäinen poikkeaminen kelpoisuusvaatimuksista

42 § Täydennyskoulutus

Yhdenvertaisuusvaltuutetun työssä nousee ajoittain esille kysymys oikeudesta saamenkieliseen varhaiskasvatukseen – useimmiten on kyse saamenkielisen ja kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilökunnan saatavuudesta.

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta keskeistä on kielitaitoisen henkilökunnan saatavuus. Yleisesti on tiedossa, että kielitaitoista ja kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilökuntaa on saatavilla vähän. Valtuutettu onkin korostanut kuntien velvollisuutta huolehtia siitä, että henkilökuntaa olisi saatavilla ja että kunnan tulisi ryhtyä aktiivisiin toimiin ja

riittävän ajoissa henkilökunnan saatavuuden turvaamiseksi. Kunnissa voitaisiin mahdollisesti harkita esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen aloittamista. On tärkeää, että henkilökunnalla olisi mahdollisuus kieliopintoihin myös töiden ohella.

Lakiluonnoksen perusteella jää epäselväksi, mitä mahdollisia vaikutuksia kelpoisuusvaatimuksia koskevien säännösten nostamisella lain tasolle olisi. Epäselväksi jää, mikä olisi kelpoisuusvaatimusten ja työssä tarvittavan kielitaidon välinen suhde saamenkielisten osalta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pyytää, että asiaan kiinnitettäisiin huomiota, jotta kielitaito ei jäisi toisarvoiseksi verrattuna muodollisiin kelpoisuusvaatimuksiin.

Kuten lakiluonnoksessa on todettu, toiminnassa tulisi pyrkiä myös mahdollisuuksien mukaan henkilöstön pysyvyyteen. Henkilöstön pysyvyydellä on yhteys lakiluonnoksen 4 §:n säännökseen lapsen edusta. Varsinkin erityistä tukea esimerkiksi vamman tai terveydentilan vuoksi tarvitsevan lapsen edun mukaista on, että lapsen ja aikuisen välillä pyritään pidempiaikaiseen hoitosuhteeseen.

Lausunnon keskeinen sisältö

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää erittäin tärkeänä, että kunnan velvollisuudesta järjestää varhaiskasvatusta saamen kielellä säädettäisiin myös tulevaisuudessa yksiselitteisesti laissa. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta keskeistä on kielitaitoisen henkilökunnan saatavuus. Valtuutettu onkin korostanut kuntien velvollisuutta ryhtyä aktiivisiin toimiin ja riittävän ajoissa henkilökunnan saatavuuden turvaamiseksi. Lakiluonnoksen perusteella jää epäselväksi, mikä olisi laissa säädettyjen kelpoisuusvaatimusten ja kielitaidon välinen suhde saamenkielisten osalta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa lakiluonnokseen sisältyvää säännöstä, jonka mukaan varhaiskasvatusta voitaisiin järjestää viittomakielellä, romaniksi tai muulla kielellä. Varhaiskasvatuspalveluista tiedotettaessa on tärkeää kiinnittää huomiota saatavilla olevan tiedon tosiasialliseen saavutettavuuteen. Yhdenvertaisuusvaltuutettu ehdottaa, että kunnissa ja kuntayhtymissä voitaisiin mahdollisesti pohtia, olisiko omavalvontasuunnitelman laatiminen mahdollista linkittää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laatimiseen, koska kyseisissä suunnitelmissa tulee esille osittain samoja teemoja.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Eva Biaudet

Ylitarkastaja

Hanna Välimaa